

КОМПОЗИЦІЙНІ ОСНОВИ СИНТЕЗУ МИСТЕЦТВ

Анотація: Розглядається проблема синтеза мистецтв, композиційні основи та взаємодія архітектури з основними видами мистецтва: скульптурою, живописом і графікою. Прослідковуються та аналізуються прямі зв'язки пластичних мистецтв, які утворюють різноманітні архітектурно-пластичні композиції. З'ясована актуальність впровадження синтезу мистецтв (архітектури, скульптури, живопису), застосування комплексного проектування, враховуючи властивості усіх предметних та художніх елементів, які наповнюють архітектурне середовище.

Ключові слова: архітектура, скульптура, живопис, суперграфіка, синтез мистецтв, композиція.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Розробка відповідає загальному профілю навчально-методичної програми кафедри рисунку і живопису КНУБА за темою «Синтез мистецтв в інтер'єрі» з підготовки фахівців за спеціальностями «Дизайн», «Архітектура».

Постановка проблеми: Взаємодія архітектури, скульптури, живопису та графіки полягає у конкретній виразності прямих зв'язків цих пластичних мистецтв, які утворюють різноманітні архітектурно-пластичні композиції. Але проблема у тому, що останнім часом ці зв'язки втрачаються, зникає композиційна цілісність цих просторово-пластичних мистецтв, архітектури, скульптури, живопису, графіки. Останнім часом, поступово скульптура, живопис та графіка починають існувати досить незалежно від архітектури, не дивлячись на те, що ці візуальні твори мистецтва повинні проектуватися і розташовуватись у конкретному архітектурному середовищі з певними задачами, повинні формувати єдину просторово-пластичну композицію з архітектурою, створивши синтетичний архітектурно-художній образ простору.

Основна частина. Архітектура розглядається сьогодні як синтетична область творчої діяльності, яка містить, духовні, наукові, матеріальні, художньо-естетичні та соціально-економічні ознаки. Проблема художньої синтетичності архітектурної творчості, у той же час, часто трактується як відособлена діяльність із довільним трактуванням її невід'ємних складових.

Тому буде актуальним розгляд архітектури як єдність зміста та форми, враховуючи змістом її двоєдину матеріальну і духовну функцію, де форма являє собою єдність усіх трьох візуальних форм: просторової, пластичної та колористичної. Розподіл архітектурної композиції на основні складові по категоріям змісту – об'єму і візуальної форми визначає критерії оцінки та моделювання єдності пластичних мистецтв у системі архітектурного організму. Суть таких критеріїв полягає в отриманні чотирьох видів головних зв'язків: кольорових, пластичних, просторових і функціональних та відповідних цим зв'язкам чотирьох одночасно необхідних єдностей. Синтез мистецтв являється результатом одночасності цих чотирьох єдностей: просторової, функціональної, колористичної та пластичної.

Двуєдинство функції архітектури – основна загальнотеоретична передумова функціональної єдності усіх взаємодіючих з архітектурою мистецтв. Із змістом архітектурного простору, у його двуєдиній матеріальній та духовній суттєвості, діалектично взаємодіють зміст і форма пластичних мистецтв.

Це поняття не вичерпується звичайною відповідністю теми живописного або скульптурного твору утилітарному призначенню якоїсь будівлі. Така відповідність може і не призвести до функціональної єдності, а тим більше до синтезу архітектури із скульптурою та живописом. Також воно не вичерпується і деякою знаковістю, інформативністю того або іншого твору та навіть його безпосереднім утилітарним значенням: скульптурна огорожа, скульптура-світильник, скульптура-іграшка.

Межі цього поняття включають функцію самої художньої форми. Кожний витвір пластики або кольору, незалежно від того, кольорова або пластична композиція будівлі, ландшафтної композиції, ансамбля в цілому, монументально-декоративний або декоративно-прикладний твір, створюється та сприймається у просторі. Таким чином формується середовище специфічного настрою, емоцій, хвилювання. Безліч диференційних просторів утворює архітектурне середовище.

Функціональний взаємозв'язок монументально-декоративних та декоративно-прикладних засобів з архітектурним простором, у системі архітектурного комплексу, виражається не тільки у їх відповідності емоційному характеру архітектурного цілого або його окремих зон. Перша та необхідна умова синтезу архітектури та інших мистецтв, основа їх інтеграції із середовищем та людиною – взаємозв'язок утилітарно необхідного графіку руху людини у просторі і графіка руху – споглядання.

В основу композиції центру Каракаського університету, побудованого у 1953 році по проекту та під безпосереднім керівництвом архітектора Вільянуева, було покладено проектування утилітарно необхідного графіку руху як

запрограмованої послідовності комплексу зорових вражень людини. Усі засоби декоративного живопису і пластики розташовані тут по напрямку руху до основних пунктів громадського центру – від парадного двору до бібліотеки і головної аудиторії, концертних залів та адміністративних установ. Таким чином, твори пластичних мистецтв сприймаються тут природньо та мимовільно, дякуючи їх безпосередньому зв'язку з основними функціональними напрямками руху людини в архітектурному середовищі. (Рис. 3)

Просторові взаємозв'язки архітектури та інших пластичних мистецтв також можна прослідкувати в Університетському центрі Каракасу. Будь який витвір: настінна композиція, вільно розташована декоративна стіна-екран або скульптура – було спроектовано тут для певного архітектурного простору, безперервного ланцюга взаємозв'язаних просторів, які розгортаються поступово у наслідок руху глядачів по центру університетського містечка. (Рис. 1-2)

Сучасному архітектурному простору притаманні два основних масштаба, зв'язаних із фізичним та візуально-психологічним подоланням простору. Перший масштаб, нескінченного простору землі та неба, далекі міські пейзажі і перспективи, притаманний для відкритого містобудівного простору. Другий – притаманний як містобудівним, так і внутрішнім архітектурним просторам, подоланим безпосередньо людиною. Композиційні принципи вирішення цих різномасштабних просторів та характер монументально-декоративних творів, прийоми їх розташування – різноманітні. Сучасні види пластичних мистецтв виявляють два суттєво відмінних відношення до архітектурного простору. Перше полягає у самотійності об'єму, організуючого простір, моделюючи його. Друге можна характеризувати як «амальгамне» відношення пластики або кольору до просторово самотійного об'єму. Перше відношення притаманно для великих і малих архітектурних об'ємів, для пластичної форми, яка хоч і пов'язана із загальною формою спорудження, проте утворює одночасно власну просторову зону. Це відношення характерно як для вільно розташованої скульптури, так і для скульптури, пов'язаної із спорудою, але володіючою активною пластичною формою, моделюючою своїм об'ємом або лінійно-просторовою структурою власний простір.

Пластичні мистецтва виявляють та підкреслюють задум ансамбля, трансформують його, вносячи власні ритми, направлення розвитку композиції, динамічні акценти, та активно беручи участь у створенні простору. Надзвичайно важлива роль пластичних мистецтв у наданні простору динамічного характеру. Динаміка створюється напрямом розвитку стінописної або скульптурної композиції, асиметрією розміщення різноманітних монументально-декоративних творів, сучасними скульптурними і декоративними

конструкціями, пов'язаними із реальним рухом та мінливим штучним кольоровим світлом.

Роль масштабного і пластичного посередника між геометричністю архітектури, природою та людиною, у сучасному архітектурному середовищі виконує монументально-декоративний живопис та скульптура, що особливо важливо при відриві архітектурного комплексу або інтер'єру від природного ландшафту. Прагнення архітектурного простору до зближення із природою знаходить відображення у розміщенні монументальної і декоративної скульптури і в особливостях пластичного формотворення.

Динамізм архітектурного простору, прискорений темп життя, висока швидкість транспортних засобів викликають діалектично суперечливе явище у сучасній скульптурі – створення фіксованих точок у просторі статичною або стабільною скульптурою та разом із цим привнесення динаміки у простір не тільки динамізмом пластичних форм, але і реальним рухом скульптури.

Внутрішні пластичні зв'язки монументально-декоративного твору можуть бути контрастними або подібними пластичним гармоніям архітектури. Задля єдності пластичної картини архітектури надзвичайно важлива конкретність внутрішніх пластичних зв'язків монументально-декоративного або декоративно-прикладного твору.

Розглянуті типи композиційних зв'язків у реальному архітектурно-художньому просторі пов'язані і сплетені нерозривно та обґрунтовують композиційні основи синтезу мистецтв.

За останні роки прослідковуються серйозні спроби створення архітектурно-містобудівних композицій із безпосередньою участю в їх формуванні монументально-декоративних та прикладних мистецтв. Проте реальний рух до синтезу мистецтв зазнає сьогодні організаційні та композиційні труднощі.

Висновок: Розглянуті принципи та композиційні основи взаємозв'язку архітектури і пластичних мистецтв. Таким чином, з'ясована актуальність впровадження синтезу мистецтв (архітектури, скульптури, живопису), застосування комплексного проектування, враховуючи властивості усіх предметних та художніх елементів, які наповнюють архітектурне середовище.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі інших складових взаємозв'язків архітектури з пластичними мистецтвами у контексті синтезу мистецтв.

Рис. 1. Керамічний стінопис.
Каракасський університет,
Венесуела. 1953 р.

Рис 2. Керамічний стінопис і
декоративна скульптура.
Каракасський університет,
Венесуела. 1953 р.

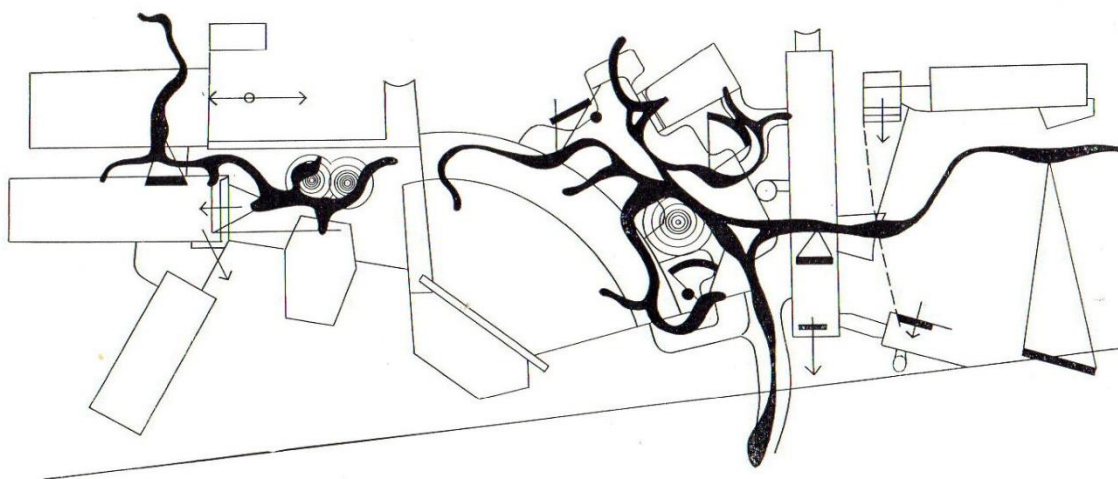

Рис. 3. Генеральна схема, графік руху споглядання та розміщення
декоративного живопису і пластики Каракасського університету.

Література:

1. Кириллова Л.И., Покровский И.А., Рожин И.Е. «Композиция в современной архитектуре». Москва. «Стройиздат», 1973.
2. Сборник статей «Взаимодействие и синтез искусств», Ленинград. «Наука», 1978.
3. Степанов Г. П., «Композиционные проблемы синтеза искусств». Ленинград. «Художник РСФСР», 1984.
4. А.Н.Шукурова «Архитектура запада и мир искусства XX века» Москва: «Стройиздат», 1990.

Аннотация

Полубок А. П. Доцент кафедры рисунка и живописи Архитектурного факультета КНУСА. Композиционные основы синтеза искусств. Рассматривается проблема синтеза искусств, композиционные основы и взаимодействие архитектуры с основными видами искусства: скульптурой, живописью и графикой. Прослеживаются и анализируются прямые связи этих пластических искусств, которые образуют разнообразные архитектурно-пластические композиции. Выявлена актуальность внедрения синтеза искусств (архитектуры, скульптуры, живописи), применения комплексного проектирования, учитывая свойства всех предметных и художественных элементов, которые наполняют архитектурную среду.

Ключевые слова: архитектура, скульптура, живопись, суперграфика, синтез искусств, композиция.

Annotation

Polubok A.P. Associate Professor of the Department of Drawing and Painting Architectural faculty of KNUBA. Compositional foundations of art synthesis. The problem of synthesis of arts, compositional bases and interaction of architecture with the basic kinds of art are considered: sculpture, painting and graphics. Direct links of these plastic arts, which form a variety of architectural and plastic compositions, are traced and analyzed. The relevance of the introduction of the synthesis of arts (architecture, sculpture, painting), the application of integrated design, taking into account the properties of all the subject and artistic elements that fill the architectural environment is clarified.

Key words: architecture, sculpture, painting, supergraphics, synthesis of arts, composition.